

Numărul 14.

Oradea-mare 6/19 aprilie 1903.

Anul XXXIX

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$ de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

A l m e i u n a.

(Din orient.)

(Roman.)

Lui Nuși Tului iubire.

I

În strada Eximerar-mahalesi a Monastirului (Macedonia), acum două decenii se află în bună stare încă o casă cu pavidorul curat și tapisat cu iarbă verde în față, cu grădină la spate, cu un geamlic luminos, proprietatea văduvei Maria a lui Pitu, mama lui Pandu și al Fanei.

Pandu eră cu doi ani mai mic ca soru-sa și pe vremea aceea învăță la liceul român din numitul oraș.

Vecinii îi ziceau „Pandu al Mariei dascălu“, pe simplu motiv că medită la estremeitatea de nord a orașului pe fiul unui Bimbașa.¹

La 3 p. m. sau la 8 a la turca plecă de acasă și la 9 eră în casa Bimbașei, care-l plătiă cu 4 megiți² lunar.

De multe ori Bimbașa i detea o liră turcească la sfârșitul lunei, când atunci mulțumit fiind de meditatorul fiului său Iusuf, adăogă: „nici aurul nu e în stare să răsplătească o muncă pentru deșteptarea minței“.

Eră chiar mult ceea ce câștigă Pandu: o liră face o sută lei turcești și ca să cheltuiească cineva acolo o sută pe lună, ar trebui să fie un ștregar.

Pe lângă aceasta m'ar câștigă și din chiria caselor așa că lira de la Bimbașa o dă în primirea mă-sei să o adaoge la economii.

Astfel într'o vreme, liră cu liră, injghebase o duzină cu care se jucă de-a norocul cu soru-sa în zile de serbătoare.

În fiecare zi, la aceeași oră și pe orî ce timp Pandu mergea la casa Bimbașei, depărtare de locuința sa mai bine de un kilometru.

Într'o zi pleacă de acasă cu un sfert de oră mai târziu. — Străbătuse strada „Malic Baj“ locuită numai de turci și nu mai avea mult până la casa Bimbașei.

Casele prin numita stradă erau bine dispuse prin așezământul lor, înse catul al doilea scos din planul temeliei atât de mult afară, încât trecând cineva pe acolo, ar fi putut crede că amenință să cadă din clipă în clipă.

De un an de zile Pandu frecventă într'una aceeași stradă... la preparație.

Și ceea ce îl îngrijă, eră că trebuia să se întoarcă pe înoptate, lucru ce nu-i venia la socoteală să se găsească așa târziu pe o stradă locuită de musulmani.

Ajuns la locuința Bimbașei, un negru îl primi ca de obicei și-l conduse în sala de meditație. Micul Iusuf îl așteptă la masa sa de studiu. Bătatul purtându-și fesul roșu pe cap, cam pe o sprânceană, se sculă în picioare și duse mâna dreaptă la gură apoi la frunte salutând pe profesorul său.

Surorile lui Iusuf se feriau să dea ochi cu Pandu ca de foc. Când negrul le anunță venirea lui, ele se închideau în odăea lor, așteptau până ce Pandu plecă și apoi intrau în meditație să surprindă din mina feței lui Iusuf cum s'a purtat preparatorul cu el.

Erau în floarea vârstei Pembeia și Haida și nu puteau rezistă ispitei de a nu se interesă de frumosul băiat cu toate canoanele coranului.

Din întâmplare, Pandu venind cu câteva minute în urma orei fixate, surprinse pe Pembeia, în vârstă de 17 ani, în sala de meditație.

Pembeia eră fără feregea.

Nu că fusese curios sau că inima îl indemnase să o vadă, întâmplarea i o pusese în cale, înse la

¹ Maior.

² Monedă cu valoare de 5 lei.

vederea lui, Pembeia dete un țipăt și cu mâinile aco-perindu-și fața, se ascunse după masă.

Ce eră?

Repede își aduse aminte, cum că coranul o-precse pe o fată de a fi vedită de un creștin.

De aceea se retrase înapoi, ca și cum ar fi se-vârșit vre-o crimă și trecându-i prin minte că tatăl Pembei îl va învinovăți de curiozitatea sa, sau de intenție rea, scobori scara în jos și fiind că Iusuf nu-i eși în cale să-l oprească, părăsi casa Bimbașei, fără să-și mai facă datoria în acea seară.

Strada eră pustie și până să ajungă acasă, mai avea o distanță însemnată.

De aceea siliă pasul mai repede și la ori ce pas ce-l făcea, își deșteptă noui bănueli, căci Turcii sunt aspru cu ghiaurii: armați până în dinți și în portul lor bizar, inspiră groază ori căruia.

Și în genere copiii au dreptul să se teamă în Turcia...

Încă nu eșise din str. „Malic Baj“ când de-odată fu nevoit să se oprească pe loc. Cineva îl chemă. Se întoarse și fu atent. Un cap de femeie apărură la una din ferestrele locuinței ce se desfășură măreț în dreptul unde se oprise.

— Cine me chiamă și de unde me poate cunoașce, murmură Pandu și o mulțime de idei îi fulgerară prin minte.

— Nu cumva cineva voeșce să-mi întindă vre o cursă?

Idela aceasta îi inspiră o indoită frică.

— Până sunt liber imi voiți cătă de drum își zise în cele din urmă și indiferent o lăsă să-și urmeze bătaia la gîm.

Dar în acel minut o poartă enormă se deschise și la deschidătura ei un clopoțel făcū sgomot în strada tăcută.

Un negru apărură din năuntru, la vederea căruia toți mușchii i se contractară și fiori reci îi paralisară inima.

Negrul înaintă cu pași repedi spre Pandu și cu ochii lui scânteetori, se adresă pe turceșce bine voitor:

— Otur, otur biraz, ghiuzel ciugiuc.¹

— Ce vrei cu mine? întrebă Pandu emoționat de limba negrului.

— Benâm Efendim² vrea să te vadă ciugiuc, uite-o la geam cum te cheamă.

Într'adevăr grătarele ferestrei se detese în lă-turi și tinăra femeie i făcea semn cu mâna să între pe poartă.

— Nu șcicia ce să creadă.

Ce o fi avënd cu mine Cadina — se gândi o clipă.

— Sunt grăbit domnule, se încercă Pandu să-i zică.

Dar negrul deja îl apucase de mână și cu toată silința ce și-o dete să nu-l urmeze, îl sili să treacă pragul porței.

Întră, iar poarta se închise în urma lui greoi și dureros.

Ceea ce se desfășură privirilor sale, în interiorul acestei locuințe, eră ceva încântător: soarele în-sedar s'ar fi încercat să străbată razele sale în interiorul curței; o viță enormă păstră o umbră dulce și

¹ Staî, staî puțin frumosule băiețel.

² Stăpăna mea.

binefăcătoare în timpul căldurilor de vară; în fundul curței pavată cu marmoră albă, se desfășură o alee împrejmuată de tot felul de arbori fructiferi, iar prin tubul unui bazin care se află în centrul curței, țis-niaū stropi de apă, ce cădeaū la distanță formând un praf alburiū ca de diamante.

Se putea lesne ghici, că e palatul unui aristocrat musulman. Așă sunt locuințele osmanliilor: simple la exterior și luxoase din cale afară la interior.

Pe părății unui antreu vast se vedeau pictate în colorii diferite scene de resboiū, peisage și tot ce a putut inventă imaginea bogată a unui artist.

Covoare scumpe se desfășurau pe scări.

Își scoase galoșii din picioare; șcicia obiceiul musulman, că odată ajuns în odaie, trebuiă să-și scoată și ghetetele. Negrul îi presintă o păreche de papuci galbeni.

Inima începū a-i bate cu repediune; frica îl năucise.

Când nu mai avū de suit, ridică privirile în sus; eră și momentul, căci îl întimpină o figură pe care o zărise cu câteva momente la geam.

Și necunoscuta îi zimbă.

Nu îndrăsnii mult timp să o privească în ochi, o salută cu respectul cuvenit și plecă ochii iar în jos, așteptând ca un vinovat sentința-i.

Dēnsa îi întinse mâna albă, care îi tremurā. Pandu îi o sărută cu sfiicune.

Mâna lui eră rece și diafană, a ei albă, moale și ardēndă, iar unghiile degetelor îi erau vopsite în roșu.

O clipă dură tăcerea.

— Ce limbă vorbești, domnule? — îl întrebă dēnsa în limba-i natală.

— Limbile orientale, doamnă, — plus pe cea română.

— Vorbești și limba greacă?

— Cu înlesnire, doamnă.

— Ne vom înțelege de minune — adăogă dēnsa într'o grecească curată și întinđend mâna il pofți în salon.

O clipă Pandu stătū la indoială la pragul ușei, apoi relū:

— E târziū și eū locuesc cam departe; pe lângă aceasta a ș dori să cunosc, cu ce mi-aș putea motivă prezența mea în casa dvoastre?

Dēnsa-l fixă cu privirea, cuvintele lui avură un efect dureros în sufletul ei.

— Îți voiți spune — domnule.

(Va urmă.)

Petru Vulcan.

Gugetări.

Unicul dintre patimi, energicul amor
Nu suferă în drumu-i trecut și viitor.

Multă 'ncredere în oamenii e pericol, graba face
Să fim speculați, tot grabnic, de o mână mai dibace.

La unii oameni politeta
E-o strimbătură socială:
Se dă de gol când *interesul*
Își scoate nasul la iveală,

N. Radulescu-Niger.

Cântec de primăvară.

*Cât e iarnă cu ninsoare
Stă și doarme calda boare,
Dar Sân-Toaderii-o pornesc.
Haida, să culegem, fete,
Ghiocel la Dragobete
Și brândușe, că 'nftoresc
Și-au să iasă țarăș muguri,
Și pe câmp Români cu pluguri,
Va fi cald și va fi bine
Că 'ncep zilele de cresc.*

*Sfântul soare-o iarnă toată
N'a 'ndrăznit din nori să scoată
Fața sa, 'ngrozit de ger.
Mărțișor inse-l deșteaptă
Căci pădurile-l așteaptă,
Florile și mîei-l cer —
Și-au să vie rîndunele,
Și Floriile cu ele,
Pașcele cu ouă roșii
Și cu chiot până 'n cer.*

*Stat-au ploile 'ncuțete,
Până sfântul Prier dete
Drumul ploilor de sus.
Sari și cântă, Paparudă,
Vino, ploaie, și ne udă
Să resară grău nespun,
Cât un pumn să-i fie spicul,
Și de-o 'ntră prin grău voinicul
Să nu-l veți, s'avem la toamnă
Înmîit decât am pus.*

*Mândr' ai fost tu, primăvară,
Mândră ești și mândră țară
Sfântă salcă 'n mîni să porți!
Adă hori și adă glume,
Câte cântece pe lume,
Brazde verzi la uși și porți,
Și te om preamări cu jocuri,
Și pe culmi vom face focuri
Inchinându-ne puterii
Celui ce-a 'nviat din morți.*

Martie 1903.

G. Coșbuc.

Note de drum.

— La Cămpina. —

Rald, soare, aer îmbălsămat de flori, cer albastru, ciripit de păsărele. Sesonul băilor e în toi. Pe alee lumea mișună, un taraf de lăutari cântă romanțe sentimentale; fericirea de a trăi domnește în toată atmosfera.

Sub nucul de pe promenadă, așteptând ora scaldatului, stați de vorbă c'un amic. Privirea noastră se pierde pe valea poetică a Prahovei, printre care riul sburdalnic se strecoară cristalin, urmărește nostalgicul fum al trenurilor ce se succed aproape la fiecare sfert de ceas, ducând sau aducând peste gra-

niță bogății — de patru cincă ori pe zi și fericiți căutătorii de senzații în țeri păgâne.

La picioarele noastre, sute de puțuri de păcură. Unele primitive, cu calul slăbănog lângă ele, cu țeranul care umflă toată ziua foalele, să trimeată aer nenorocitului coborît la 200 metri să sondeze — altele perfecționate. Fără să vrem, dăm cu ochii de un biet lucrător care tocmai iese dintr'un puț, în costumul lui Adam, negru de păcură, și reflecțiile încep:

— Ce nedreptate în lupta pentru existență! Omul acesta, care-și espune viața, plătit cu trei lei pe zi, — pentru exploatatorul care va scoate din truda lui zeci de mii de franci pe oră!

Răsufală greu sormanul, și apa cu care se spală pe obraz îi descoperă paloarea. Privindu-l, te cuprinde mila.

— Și la doi pași, trântorii cari se hrănesc din rente, joacă de aseară Bacara la masa verde, adaog e, arătând Cazinul de la spatele nostru.

— De când ve caut, domnilor! am ocolit de patru ori băile, ne intrerupe convorbirea o domnișoară, care sosește în fugă. Faceți pe interesanții; v'ați retras de lume și filosafti. Și despre ce, ve rog? Instinctiv, noi privim spre nenorocitul care se spală mereu.

— Ha! Ha! Ha! Ha! Ha! Ha! Ha! izbucnește domnișoara, punându-și rușinată mâna la ochi, după ce-a vădut ținta privirilor noastre. Alt-ceva mai „nostim“ n'ați găsit? „Apropos“ ve căutam să ve întreb: mergeți cu noi la Telega să vizităm ocele și temnița? E foarte interesant, „parole d'honneur“. Haide, nu mai faceți fasoane. Cavalerii nu plătesc cotisație decât la lăutari; noi luăm coșul cu de-măncare și căruța cu boi. O să petrecem de minune. Să ve înscriu?

— Nu, domnișoară, i-o tae scurt amicul meu. Găsesc că e o ironie prea amară să te duci cu lăutari să veți nenorociți aceia ferecați în fiare, pe cari soarta lor vitreagă i-a trimis la ocnă.

— Apoi dta... Me miram ești să-mi faci o plăcere, îngână nemulțumită refuzată. Cel puțin dta vii, nu-i așa? mi se adresează mie.

— Îertați-me, dar nu-mi pot lăsa prietenul singur.

— Am înțeles. Să mai poftiți să ve invit și altă-dată, se supără domnișoara, întorcându-ne ofensată spatele.

În loc să se turbure, amicul meu își continuă reflecțiile:

— Și când te gândești că oropsitul acela e supus la o muncă și mai neumană decât ocașii pe cari vrea să-i vadă domnișoara, cu lăutari, fără ca el să se fi făcut culpabil de nici o crimă, și se sue sângele în obraz.

— Se mângăie cel puțin cu ilusia că e liber, încerc să-l imblândeșc.

— Liber în fundul pământului!

Minerul se îmbrăcase și doborât de oboseală, adormise pe iarba verde. Un altul îi luase locul.

Soarele se ridicase. Din spre Cazin venia strigătele de veselie ale celor cari se pregăteau să se ducă în excursiune. Lăutarii cântău marșul de plecare.

— Dacă ne-am duce să vedem și noi ocele? însinuez ești.

Prima țigaretă.

— Me interesează. Dar nu cu lăutari.
 — Firește că fără. Uite, luăm o trăsură și pornim. Într'un ceas suntem la Telega.
 — Dar ce or să zică ceilalți când ne-or vedea?
 — Zică ce or pofti. Le-am dat o lecție. La urma urmei, dacă i-om întelni, tragem o minciună: le spunem c'am vrut să le facem o surprisă.

Între prietenii buni, înțelegerea e repede. Badea Stan a înhamat caii la trusură, a mai legat unul de dârloagă, și iată-ne sub arșița soarelui pe drumul Telegei. Am da să admirăm peisagiul colinelor, dar vagonul penitenciar din gara Câmpina ne amintește tristul drum pe care mergem. E alături de calea ferată, ici colo întrerupt de podețe, sub cari Prahova șerpuește pe albia ei pudrată de sare. Căruțe încărcate cu bolovanii de sare scârție greu pe prundiș, umplându-ne de praf — pulberea chiar are gust de sare.

Suim un deal; badea Stan a lăsat caii domol, a dat drumul hățurilor, și pe când urcăm la pas, eu fața întoarsă spre noi, ne povestește:

— Veðurăți pe căruțașul care trecu? E Borovan — nu știu dac'ați audit de isprăvile lui la oras. El e cel mai mare tâlhar. A tăiat vre-o 15 ani sare. A eșit din ocnă an-țărț. Acum s'a făcut om cumse-cade.

— „Lupu-și schimbă părul dar năravul ba“ nu știi proverbul, bade Stane?

— Mai mint și ale proverbe, boeri dvoastre. Uite, hoților ești de pe-acți, nu le mai ard de rele. Cu banii economisiți din lucru s'apucă de câte-o negustorie.

— Scapă câte-unul vre-odată de sub paza sentinelor?

— Apoi dăi câte unu, scapă. Pe câte unul îl fac scăpat soldații — ca să-l impușce, ca pe Pantazescu, al de-a furat „Cloșca cu puil“.

— Cum asta, bade Stane?

— Iaca: le dă ordin stăpânirea — adică le da, că ci-că acum e poruncă de sus să nu se mai facă d'alea — le da ordin soldaților să rămână în urma arestantului, așa că să creadă ocnășul că poate s'o ia la sănătoasă, și până n'apucă românul să-și ia vânt, pa! îl și culcău.

Dealul a ramas în urmă, o pajiște înflorită se întinde acum înaintea noastră. În mijlocul ei, un porc ronțae o margherită. Cum să n'atrag atenția prietenului asupra sacrilegiului? O floare, frumoasă și plapânda floare pe care inamorații o întreabă dacă sunt iubiți, distrusă — ce profanare! — de cel mai ritos animal

„Cu sufletul pătuns de jale
 Zadarnic ochii ți-i tot storei,
 Căci și iluziile tale,
 Le vor mânca tot niște porci.“

îmi răspunde cam brutal, dar foarte spiritual amicul.

Radu D. Rosetti.

Ultima Verba.

*Ea nu te 'nvêlul' c'o privire
 În care patima să țipe,
 Căci al tei suflet e un înger
 Ce-ar bate poate din aripe;*

*Și, înălțându-se pe o rază
 În slava visului himeric,
 Din clarul clipeilor de astăzi,
 M'ar prăvăli în întuneric.*

*Nici ochii 'n cari infinitul
 Și-a 'nichis adâncurile-albastre,
 N'o să ți compar cu departata
 Melancolie-a unor astre;*

*Și nici în strofe n'o să-ți laud
 Mijlocul, zimbetul și părul:
 Ce vorbe-ar reuși să spună
 Ori cât de palid, adevărul?*

*Nici glasul mi n'o să plângă 'n ritmur
 De rugăcune sau durere,
 Și nici cuvinte 'nflăcărâte
 De dorul tei n'o să rostesc, —
 ... Și din cuvintele nespuse,
 Să înțelegi cât te iubesc.*

Cincinat Pavelescu.

Femeile marocane.

Tipurile popoarelor sînt diferite după cum și caracterul natural al țărilor diferă unul de altul. S'ar putea zice: Natura își formează în cursul veacurilor în fie care zonă a pămîntului, prin legi misterioase, masele popoarelor ei în chip atât de pregnant încît printr'o schimbare minunată între viața naturii și a omului în generațiunile următoare es la iveală oare-cari particularități stereotipe de rasă mai cu deosebire în aparițiunile esterne, fizice.

Prin aceste particularități de rasă, aș putea zice, spirituale și corporale, ese la iveală deosebirea

a fost prea puțin influențată de civilizația apuseană.

Aceleași obiceiuri, aceeași severitate în pozițiunea soțială a femeilor, care a domnit odinioară în Granda spaniolă, ați păstrat-o cu fidelitate, în cea mai mare parte, triburile arabe din Maroco. Mai cu seamă la fruntașii imperiului și la cei bogați domnește nefalsificată aceeași viață de odinioară.

Dacă examinăm formele vieții straturilor mijlocii și de jos ale poporului, observăm în aceste oare-care schimbare, căci peste tot la un popor, în care singuratecile triburi se coboară din înălțimea de mai înainte, mai întîiu la straturile de jos, la cei

Isus își ia ramas bun de la mamă-sa.

tipurilor popoarelor. Că un popor sub cerul nordic presintă alți indiviți ca în țările calde de la sud, este lucru cunoscut. Nu se poate tăgădui că în ținuturile fericite, cu o climă dulce, se presintă forme omenești mai frumoase și mai plăcute.

Să facem o scurtă descriere a sexului feminin din imperiul african Maroco și adică din clasa nobilă.

Să ne transportăm cu gândirea în țara călduroasă a Sultanului Marocului, unde actualmente bantue o răscoală sângeroasă. Să lăsăm inse luptele înverșunate ale bărbaților și să ne ocupăm cu „locuینțele pacinice ale femeilor“.

Șeim din istoria comparativă a popoarelor, că nici în Algeria, nici în Tunis nu s'a păstrat atât de curat „tipul arab“ ca în Maroco, a cărui populație

săraci și incultți, slăbesc legile nescrise ale datinelor și originei. Astfel vedem pe lângă Evreicele și Kabilele împodobite cu haîne multicolore, strecurându-se pe stradele înguste din orașele marocane și pe femeile din stratul de jos al poporului și privind cu lăcomie obiectele prețioase îngrămădite în bazare. Acum vre-o câteva decenii aceasta eră imposibil în Maroco și însedar căutați aici ochii bărbaților să găsească vre-o femeie fără voal.

Dar cum stă astăzi lucrurile cu femeia marocană din aristocrație? Este ea încă o jucărie lipsită de voința a bărbatului, sau timpul a adus o schimbare și pentru fericirea sêrmanei femei?

Femeia marocană aristocrată este incongruată de soțul ei cu tot luxul și confortul posibil. În apar-

tamentele în care locuiește ea — sau se află prizonieră ca o sormană pășerică în colivie de aur — este îngrămădită cu imbelșugare toată podoaba orientală, pentru ca să desfăteze inima grațioasei stăpâne. Stofe prețioase, parfumerii de tot felul, flori, mobile de lemn de trandafir și sîdef, etc., se găsesc în apartamentele ei. Ceva îi lipsește înse „sormanii stăpâne“ a acestor apartamente: mișcarea liberă și independentă în natură și în viața omenească.

Dacă stăpâna se trezește din somnul neliniștit de noapte, ce e drept ea salută razele aurii ale luminei zilei, dar ah! ea nu poate să ridice decât numai aripile unei tainice dorințe spre bolta măreață a cerului, pe când persoana ei rămâne prizonieră în strictele legături ale datinelor populare nefirești, căci nici odată nu-i este permis ca să guste plăcerile „lumei esterne“. Pentru ea se potrivesc cuvintele marelui poet german Goethe: „Cât de strîns este legată fericirea femeii!“

Servitorii și servitoarele caută să distreze pe stăpâna lor cu cântece din gură și din mandoline.

Care este ocupațiunea frumoasei femeii? Îndată ce se dă jos din pat, se îmbracă în mătasă și brocat, se împodobește cu broderii și cu giuvaericele, își vâpșește genele și sprâncenele și așteaptă apoi cu sîfială pe strajnicul stăpân și se simte fericită, dacă acesta are pentru ea o vorbă amicală sau o privire plină de bună-voință.

Dacă ziua este frumoasă, atunci stăpâna se preumblă în grădina liniștită plină de iasomie și trandafiri, portocali și tufșuri de myrt și în cari se află numeroase fântâni săritoare.

Une-ori ea se strecoară prin micile apartamente ale castelului său și ochii ei mari de gazelă privesc splendoarea fantastică a obiectelor de tot felul.

Adesea-ori când frumoasa stăpână este obosită, este purtată prin întinsele grădini în lexică închisă.

Dar ce folosesc toate aceste podoabe femeilor orientale? Covoarele scumpe, mobilele încrustate cu fildeș, perdelele grele și alte obiecte strălucitoare nu pot umplea golul pe care trebuie să-l simtă femeia maură cultă și aristocrată.

Femeia turcă, femeia din rasa mongolă, are o constituție cu mult mai tare. Apariția ei esternă deviază deja de la aceea a adevăratei femei marocane distinse. Corpul ei este, am putea zice, cam necioplit; turcoacei îi lipsesc aproape cu totul formele moi și mlădioase ale femeii marocane din elită cari o prind atât de bine.

Buzele groase și carnoase ale turcoacelor face ca fața lor să pară foarte urită, și astfel ele nu au nimic din frumusețea de rasă a femeilor semite și afară de aceea turcoacele se mulțumesc cu viața materială comodă. Turcoacele simt mare bucurie când au giuvaericele și haine brodate; gândul lor este numai la podoabă.

Haînele pe cari i le face cadou femeii turce stăpânul ei, le poartă fără nici o grație, atât de comună la femeile marocane din elită. Turcoacelor le plac foarte mult dulceturile, fără de cari nici nu pot trăi, dar și „Hașișul“ îl întrebunțează ele foarte mult și cu mare patimă și apoi visează în ameteala narcotică — întinse pe canapea — despre toate lucrurile paradisiului lui Mahomet, despre farmecul vieții fără grijă și necasuri.

Femeia arabă, după cum o ascunde haremul Marocanilor în tainicele sale apartamente, este de

rasă nobilă și superioară. Ea este sveltă și mlădioasă ca trestia, cu umbre delicate, cu o fină tăietură a trăsăturilor feței, cu capul mic și de formă nobilă, cu ochii înfocați cari privesc cu dor în necunoscut; ea poate fi de o mare frumusețe, care aproape în totdeauna este în legătură cu o grație fermecătoare.

O astfel de femeie marocană seamănă în cazul acesta mai mult cu zeița Venus Amathusia, cântată de poezii grecești, — pe care și-o inchipuiau că s'a născut din spuma mării, — decât cu o femeie de pe pământ.

Este ea oare fericită? Numai arare-ori pătrunde o privire profană în interiorul misterios al unui apartament marocan pentru femeie, numai arare-ori se lasă vëlul acoperitor pentru câteva momente; și dacă se întemplă aceasta, atunci cel nechiămat, privitorul străin, poate mai mult să presimtă decât să privească frumusețea trăsăturilor feței ei.

Cu toate acestea femeile marocane din elită merită mai multă compătimire decât invidie.

Acoperită cu un voal galben, și călare pe o cămilă, mireasa marocană urmează pe soțul ei în casa sa, ca o marfă prețioasă asupra căreia el poate dispune cu o putere absolută și pe care o ferește de ori-ce atingere esternă.

Fericită este această tineră ființă dacă nu ajunge la conștiința dependenței ei, dacă trăește ca un copil gustând viața din splendidul harem la sunetul mandolinelor. Dacă înse sufletul prizonierei se trezește spre o viață independentă și dacă pătrunde din afară o „scânteie fulgerătoare“ în inima sormanii femeii, atunci ea trebuie să sufere cumplit și fără nici o speranță.

Oare starea aceasta a femeilor marocane va mai dura încă mult? Cine poate ști.

Până când înse cultura orientală va mai dura, și soarta femeilor marocane de elită va rămâne aceeași, adică „o miserie cu lustru“.

Olimpia.

Proverbe.

Pe cine îl ajută Dzeu, nimeni nu poate să-l vatem.

*

(Francez.)

Nu riscă să te pui în bătaia vântului, căci poți fi doborât.

*

(Englez.)

Pofta bună nu alege mîncarea.

*

(Spaniol.)

Omul nedrept se teme de toți.

*

(Românesc.)

„Nu e fruct verde care să nu se coacă.

*

(Francez.)

La jug se cunoaște boul.

*

(German.)

Decât zece vrăbii pe gard, mai bine una 'n mână.

*

La ce e bună cartea pentru cel ce n'are minte? și la ce e bună oglinda pentru cel ce e orb?

(Indian.)

Pericolul locuințelor umede.

Avem un număr colosal de locuințe umede și la orașe și la sate și pe lângă acestea în construcție iarăș un număr mare de case, cari fie din cauza solului, fie din aceea a defectuosităților de construcție, vor putea deveni umede.

Teama de reumatism ar trebui să ne facă să vedem contingentul reumaticilor, ce ne înconjoară, și pe cari îi cunoaștem după particularitatea infirmității lor, după temperamentul lor nervos, în totdeauna posaci, supărăcioși și plângători... ca un efect al locuințelor umede. Reumatismului nu-i credem decât când suferim, când durerile ne clopeșesc și atunci e prea târziu.

Noi toți putem locui unde voim și majoritatea mai ales la orașe trebuie să locuiască unde se poate: Unii cât mai aproape de atelierile unde își câștigă pâinea, alții de biurul unde funcționează, alții în vecinătatea clienților, etc. Acesta e un adevăr pe care inse trebuie să-l sacrificăm când sănătatea noastră e în pericol.

La schimbarea locuințelor puținii se interesează de condițiunile igienice ale casei ce vor a închiria. Terenul nu se sondează, permeabilitatea solului nu e cunoscută, nu se inspectează pivnițele, pereții odăilor, lumina și expoziția la soare a locuinței. Astfel casele umede se închiriază, familia e expusă la boale, reumatismul, rachitismul, scrofulosa și tuberculoza își fac cuib și nenorocirile încep să decimeze familia.

Pericolul locuințelor umede e imens, rasa suferă, degenerază, copilul devine plăpând, bolnăvicios, și adultul infirm înaintea vârstei implinite. În considerațiunea aceasta, măsuri severe se impun. Aplicarea regulamentelor în ceea ce privește construcția clădirilor, esercitarea măsurilor de poliție sanitară și boicotarea locuințelor umede, cari să fie lăsate pe seama proprietarilor, sunt condițiuni ce pot a îndepărta pericolul. Prima cauză de umiditatea locuințelor este solul pe care ele sunt clădite. Nu se cunoaște capilaritatea și apa solului se ridică pe zidurile mai mult sau mai puțin poroase, asemenea petrolului care pătrunde fitilul lampei.

Din cauza aceasta nu se vor zidi locuințe pe asemenea soluri, dacă nu se așează d'asupra solului un strat de pietriș, coks, ciment sau asfalt; și în nici un cas nu vom locui o casă de desubtul căreia nu se găsește săpată o pivniță.

Lumina și expoziția la soare sunt iarăș condițiuni primordiale pentru ca locuința să fie igienică.

Recunoaștem că o locuință e umedă și nesănătoasă, prin urmare de nelocuit, când încălțămintele se acoper de mușgaiu în dulapuri, când umedeala se observă pe pereții sau când tapetul pereților se deslipește și nu e bine uscat, când alimentele și conservele se strică curând, într'un cuvânt când intrând într'o casă, avem în mod imediat o senzație neplăcută, un miros greu, caracteristic tuturor locuințelor sărăcăcioase, reu construite, dosnice, întunecoase, cari alcătuesc atâtea strade strimte și fundături de prin orașe, și atâtea alte case ce se găsesc pe la țară în vecinătatea grajdurilor și depositelor de gunoi

Aurel Seurtu.

Doine populare (și strigături)

— Comitatul Hunedoara. —

Firear trăsni Dumnezeu
În talpă la făgădău
Și 'n talpă la leagănu meu!
Când maico m'ai legănat,
Cu gura m'ai blăstemat,
Să umblu din sat în sat,
Ca banu de căpătat,
Să umblu din țară 'n țară,
Ca banu di la cămară.

(Solomica Haiduc. Vețel.)

Busuoc de sub cetate
Trimete la maica carte,
Că de mine n'are parte,
Num' un an și jumătate,
Că pe mine m'o cerut
Rădăcina de săcară,
Un ficior din altă țară;
Rădăcina grăului
Ficiorul birăului.
Decât noră la birău,
Mai binî slujnică 'n Brașeu.
Din Brașeu maica me scoate,
De la birău nu me poate,
Numa secreata¹ de moarte.

(Eva Pădurean jună. Vulceș.)

Duce Niamtu ficiorii
Ca și mierla strugurii,
Și remân fetițele
Ca și 'n vie frunzele.
Și 'n cea verde grădinuță
(Suflețel cu dor cu jule)
Tot se primbl'o nevăstută,
C'o bătut-o bărbatu(l)
Ca să-și lase năravu.
— De m'ar bate cât m'ar bate,
Tot năravu nu l-a scoate;
De ma'r pune p'un cărbune
Tot drăguțu nu l-oî spune!
De l-oî spune
L-oî prepune,
De-oî tăcea
L-oî mă d'avea.

(Solomica Haiduc. Vețel)

Când intru în satu nost,
Conose căni pe lătrat,
Pe badea pe fluerat.
— Nu ț-am spus io bade bine,
Să nu flueri după mine?
Că măcuta-î reguloasă
Me ține închisă 'n casă
Și-mi dă pită pe măsură,
Ca să me zăuit de gură
Și-mi dă pită măsurată
Ca să me zăuit d'odată.

(Junele Popa. Vețel.)

Culese de:

Emil V. Degan.

¹ Vicleană ori și afurisită.

SALON

De la București.

Săptămâna mare. Toaca. Musica în biserică. Concertele simfonice. Concertul lui D. Dinicu. Teatrul Național.

Timpul veseliei a trecut. E săptămâna mare. Nu e permis nici un spectacol public. Teatrele și salele de concert sunt închise. Sesonul, care în cele din urmă săptămâni trăgea de moarte, s-a dat obștescul sfârșit. Numai toaca sună într'una la biserică, chemând pe credincioși la mătâni.

Bisericile sunt pline. Și vedem în ele scene d'o evlavie care ne surprind. La Domnița Balașa, biserica lumii elegante, dame și domni, par transportați în o lume de misterii. Chorul, ce-i dreptul nu cam păzește axiomul oriental, dar cântă admirabil de frumos. Cine nu s'ar duce bucuros să-l asculte? Amu intrat pentru câteva momente și n'am putut să ieșim până 'n sfârșit. Iată puterea artei.

Dacă prin bisericile noastre de dincolo pretotindenți și totdeauna s'ar cântă frumos, de sigur și credincioșii s'ar presintă mai regulat și 'n număr mai mare. A ascultă cunoscutele „glasuri“ ale unor cântăreți de strană, predate fără nici o artă și de multe ori cântate pe nas, nu te face să simți atragere.

Aici la București, în multe biserici se cântă prea frumos. Cântarea chorală bisericască a făcut mare progres. De multe ori se dau și concerte religioase, atât la seminarii și în alte localități de învățământ, cât și la Ateneu. Cele mai perfecte choriuri sunt la mitropolie, la biserica Domnița Balașa și biserica Crețulescu. Toate bisericile sunt înse mică, încât numai un număr mic de ascultători poate să aibă plăcerea s'asculte cântarea melodioasă. Dar mulți stau prin coridoare și la ușe.

În general se poate zice, că la București cultura muzicii se află la un nivel înalt. Rar oraș unde să se dea atâtea concerte ca și aici. Câte douetree în fiecare săptămână. Și aproape toate atrag lume multă. Între toate inse concertele simfonice, dirijate de dl Wachmann, au publicul cel mai mare și mai statornic. Splendida sală a Ateneului totdeauna e înțesată de lume. Tot Bucureștii elegant e de față. O vedere foarte fermecătoare să privești acest public, compus în mare parte din dame, ale căror pălării represintă o adevărată grădină cu flori.

Causa afluiței mari este faptul că regina enșasă, ca mare amatoare de muzică, vine la toate concertele mai de seamă, asistă până noaptea târziu și dă semnalul aplauselor.

Ultimul concert simfonic, cu care s'a încheiat sesonul, s'a dat în duminica trecută. S'a cântat Simfonia nr. 4 în *a*, și *b*, de Beethoven, Toccata de Bach, Marsul funebru din „Götterdämmerung“ de Wagner, Impresiuni din Italia de Charpentier.

Ca totdeauna lume imensă, care — în frunte cu

regina — a aplaudat cu entuziasm admirabilele creațiuni de muzică clasică. Și s'a adus prinoase de recunoștință dlui Wachmann, care are meritul d'a fi introdus aceste concerte în societatea bucureșceană.

După concert, care de la orele două a ținut până la patru și jumătate, o mare parte a publicului a eșit cu trăsorele la șosea, unde s'a oferit privitorilor admirabila priveliște d'a vedea alergând în patru șiruri bine închiegate peste o mie de trăsuri elegante cu niște cai admirabili, câtă vreme alături călăriașii amazoane răpitoare și cavaleri.

În ajun, sâmbătă seara, dase tot acolo un concert violoncelistul D. Dinicu cu concursul dșoarei Rosine Steiner și al dlui D. Dimitriu.

Dl D. Dinicu, un favorit al publicului bucureșcean, bine cunoscut și în concertele din Budapesta, a cântat piese de Beethoven, Saint-Saens, Schumann și Popper cu o bravură ce i-o cunoaștem mai de mult. În deosebi a încântat auditorul cu Concertul de Saint-Saens în care nu numai a escelat cu tehnica sa briliantă, dar a vârsat și o simțire îndușitoare. Asemenea a fost întâmpinat cu multă însuflețire piesa „Abendlied“ de Schumann.

Dșoara Steiner, precum mi s'a spus, este o absolventă a conservatorului musical din București. Tineră și frumoasă, este o aparință foarte plăcută. Are o voce dulce și armonioasă, care cultivată cu sirguintă, va putea obține succese mari. A cântat frumos și cu simțire toate piesele clasice. La cerere apoi a cântat în mijlocul unui torent de aplause cunoscuta noastră doină „Mugur, mugurel“ de dl G. Dima, — de me simțiam par că la noi acasă.

Dl Dimitriu, care a ținut acompaniamentul pe pian, ne este cunoscut de la un dejun luat împreună săptămâna trecută la dl Al. Vlahuță, unde ne-a cântat admirabil mai multe compoziții ale sale. Un rar talent, o tehnică nentrecută și mai cu seamă un temperament în adevăr artistic.

Teatrul Național s'a închis stagiunea în duminica Floriilor. Bilanțul n'a fost favorabil nici în o privință. Se poate constată o decadență atât morală, cât și materială. Aceasta din urmă se poate repara ușor, dar prima reclamă o resgândire serioasă. E timpul ca cercurile competente să chibzuțască mijloacele cari ar putea să ridice prima scenă la nivelul ce-i compete și să redea Teatrului Național misiunea pentru care a fost înființat.

Aceasta misiune culminează în cultivarea literaturii dramatice originale. Teatrul Național are să spriginească pe autorii noștri, să le deschidă porțile, să le joace piesele, căci numai astfel vor simți îndemnul să lucreze mai departe și să scrie piese nouă, poate mai reușite; numai astfel putem să ne creăm o literatură dramatică originală.

Sub raportul acesta stagiunea trecută ne produce un rezultat deprimător. Din cele 8-10 piese originale nouă, câte s'au anunțat la începutul stagiunii, nu s'a jucat decât una. Celelalte au ramas în cartioanele direcțiunii, spre a face loc localisărilor și operetelor, cari au ținut afișul, făcând serii.

De ce s'a întâmplat asta, nu șcim. Și tocmai pentru că nu șcim, chestiunea ne pare și mai ciudată. Cum? Un teatru care se numește „național“ să aibă oroare de piesele originale? Sunt slabe? Dar atunci direcțiunea de ce le-a admis pentru scenă?

Și dacă le-a admis, de ce nu le reprezintă? Iată un șir de întrebări cari se ivesc și cer soluțiune grabnică.

Astfel cum e astăzi Teatrul Național, nu mai poate merge; o reformă radicală se impune. Autorii, artiștii și publicul de o potrivă sunt nemulțumiți. Toți reclamă îmbunătățire, toți cer ca Teatrul acesta să devină, cel puțin după cinci-zece de ani de existență, un adevărat Teatru Național.

Cu aceasta dorință îmi închei scrisorile. Și, gata de drum, cu emoțiunea plăcerilor ce am simțit aici timp de o lună, me întorc acasă urând:

— Christos a înviat!

Iosif Vulean.

De la Academia Română.

— Sesiunea generală din 1903. —

V

Academia și America de nord. Dl I. Bianu arată că dl I. Brinckerhoff Jackson, ministru plenipotențiar al statelor unite ale Americii de nord, a venit la Academie și a făcut propunerea din partea guvernului său ca Academia să trimită publicațiunile ei precum și publicațiunile oficiale ale serviciilor statului și ale diferitelor instituțiuni științifice și economice la biblioteca congresului din Wahsington, având Academia să primească în schimb publicațiunile guvernului și ale instituțiilor de stat ale statelor unite. Dl Jackson a remis lista publicațiunilor românești pe cari le are biblioteca congresului, precum și a publicațiunilor cari se propun a se trimite Academiei noastre. Dl Bianu zice că biblioteca congresului este marea bibliotecă națională a Statelor unite și ea se bucură de una din cele mai grandioase instalațiuni din lume. Cheltuelile pentru trimiterea și primirea publicațiunilor schimbate nu vor fi mari, din cauza că aceste operațiuni se vor face prin mijlocirea unui birou de schimburi anume instalat la Lipsca. Se decide a se primi propunerea făcută de ministrul Statelor unite.

Biografia lui D. Cosacovici. La propunerea dlui I. Caragiani, secțiunea literară recomandă tipărirea biografiei lui D. Cosacovici, Român macedonean, numit membru al Academiei în 1866. Propunerea se admite.

Dl D. A. Sturdza presintându-se după boala care l-a împedecat a vini de la început la sesiune, zice: Așa este merit omul ca să i se aducă aminte că e plin de slăbiciuni. Așa a fost cu mine: de 20 de ani de când sunt în Academie, anul acesta a fost întâia-ora când, din cauza unei indispozițiuni, am fost împedecat să iaș parte de la început la lucrările sesiunii generale. Pentru mine aceasta a fost o durere cu atât mai mare, cu cât trebuia să viu în mijlocul dvoastre spre a ve mulțumi pentru manifestarea binevoitoare ce mi-ați făcut cu privilegiul împlinirii a 70 ani de vârstă. Aceasta manifestare a fost pentru mine o mare mângăere sufletească și ea are în sine un mare preț și o mare însemnătate. Dvoastre mi-ați făcut aceasta manifestare ca unui membru al Academiei, ca unui egal al dvoastre și mi-ați făcut-o pentru că ați crezut că am pus pe cât mi-a fost cu puțință munca mea la propășirea acestei instituțiuni naționale. Pentru mine e o mare o-

noare de a fi membru al Academiei; este inse în acelaș timp și o mare sarcină. Manifestarea Dvoastre are acest înțeles: ați arătat dragoste unui coleg și ați încurajat împlinirea sarcinilor. Pentru aceasta ve mulțumesc tuturor din inimă atât ca amic al Dv., cât și ca membru al Academiei. Sunt acum trecut în rândul celor mai bătrâni; am avut acest noroc, pe care îl doresc tuturor dintre Dvoastre. Fiecare individ are particularitățile lui, caracteristica lui; dar fiecare aparține societății, aparține omenirii, care își are mersul ei înainte pe un teren solid: adevărul. Statul, al cărui cel mai hotărît și devotat servitor sunt, este stăpânul tuturor și din părțile cari-l compun, cea mai înaltă este aceea ce se ține de dezvoltarea morală și științifică. În aceasta privință Academia noastră are rolul cel mai mare, ea trebuie să țină sus partea morală și impregiurul acestei idei să ne stringem cu toții. A doua parte este cea științifică. Trebuie să lucrăm așa ca Academia noastră să fie de o potrivă cu celelalte Academii din lume. Să lucrăm deci în aceste două direcțiuni cu toata inima, iar neînțelegerile și nepotrivirile dintre noi să le lăsăm la ușă când intrăm în acest locaș. Semnăturile din adresa de manifestare ale membrilor din Academie, cari au alte vederi și au alte tendințe decât mine în unele chestiuni; m'au bucurat foarte mult. Aceste bune apucături să le generalisăm în toate lucrările noastre, căci ele se resfrâng asupra mersului Academiei și înlesnesc ajungerea scopului ei în mijlocul națiunii române. În alegerea de membri și în darea de premii să lucrăm fără animosități și fără pasiune. Noi îmbătrânim și avem de datoric să chiemăm în sinul Academiei elemente tinere cu dragoste de muncă, cari să facă și mai mult bine decât am făcut noi. Pe aceste elemente să le chiemăm aici cu iubire, nu cu animosități. Dl Sturdza termină amintind din nou că manifestările Academiei l-au mișcat adânc, atât ca membru, cât și ca secretar al acestei instituțiuni. Unii lasă după moarte din averea lor pentru scopurile Academiei; eu dau în viață fiind tot ce pot; dau munca și toată dragostea mea pentru aceasta instituțiune. Dl Sturdza presintă apoi în dar mai multe medalii comemorative și un sigil de la Constantin Șerban vodă.

Dl I. Vulean zice: Ori cât de mare este curajul meu de a lua cuvântul în acest moment solemn după vorbirea dlui D. Sturdza, totuș nu pot tăcea, căci la serbarea dsale noi membri de dincolo n'am putut participa. Țin a declară în numele lor, că la acest mare act cultural și național, ne asociăm din toată inima și că luăm parte la manifestările de iubire cari s'au adus atunci în numele Academiei. Fac aceasta, în spiritul de dincolo, care vede în Academie un far luminător. Când Academia are o asemenea serbare, noi Români de dincolo nu putem să lipsim; nu putem oprî bătăile inimii. La aceasta serbare împreună cu Dvoastre de aici am luat cu inima parte și noi cei de dincolo, iar prin graful meu modest urez mulți ani fericiți ilustrului nostru secretar general.

Publicațiunile fondului Adamachi. La propunerea dlui P. Poni, secțiunea științelor recomandă să se tipărească în publicațiunile fondului Adamachi scrierea dlui P. Bogdan: „Influența neelectrolitelor asupra sensiuunii de vaporii în acidul acetic“. Propunerea secțiunii se admite.

Raportul comisiunii pentru examinarea lucrărilor. Comisiunea (Hepites, Marienescu și Vulcan) pentru cercetarea lucrărilor de peste an își prezintă raportul prin dl St. Hepites, aprobând mersul afacerilor și făcând elogii secretarului general. Comisiunea își mai exprimă dorința ca Analele să se publice în fascicule tot la două luni. Se aprobă.

Stergerea lui Andrei Visanti dintre membrii corespondenți. Dl D. Sturdza face propunerea în scris ca Andrei Visanti, ales la 23 martie 1882 membru corespondent al Academiei la secțiunea istorică, care a părăsit țara acum câțiva ani spre a scăpa de pedeapsa legii, de care se făcuse vinovat prin delapidare de bani publici, să se șteargă dintre membrii Academiei, între cari nu poate figura numele unui om desonorat. Propunerea se aprobă.

Premiul Asociațiunii Craiovene pentru dezvoltarea învățământului public de 1500 lei pentru cea mai bună carte didactică, la propunerea comisiunii compuse din dñii C. Erbicean, Sp. Haret și T. Măiorescu, se decerne în părți egale pentru următoarele scrieri: Curs de limba română, Eserciii de gramatică, Carte sistematică de citire și compuneri, Lecțiuni de gramatică, Lecțiuni de sintaxă, Literatură și stil de Mihail Dragonescu și George Adamescu, — și „România și țările locuite de Români“ de dr. M. Murgoci și I. Popa Burea.

Membru nou în secțiunea istorică. La propunerea dlui D. A. Sturdza, secțiunea istorică recomandă a se alege membru în secțiunea istorică, în locul decedatului V. A. Urechiă, dl I. Bogdan, autorul mai multor scrieri istorice, profesor la universitatea din București și actual decan al facultății de litere. Propunerea se admite cu 17 voturi, contra 8. Și dl I. Bogdan se proclamă ales.

Dl I. G. Sbiera înștiințează Academia că fiind bolnav, nu poate lua parte la sesiunea generală.

Dl I. Bogdan prezintă-se în ședință mulțumesc Academiciei pentru onoarea ce i s'a făcut prin alegerea sa de membru în secțiunea istorică, promițând a-și dedica toată activitatea literară pentru continuarea cercetărilor sale istorice, în cari totdeauna a fost condus de adevăr.

Dl Ovid Densusianu, propus de dl I. Bian la recomandarea secțiunii literare, se alege — la a doua votare — membru corespondent al acestei secțiuni cu 16 voturi contra 7.

Premiul Năsturel-Herescu de 4000 lei. Comisiunea de 9 propune pentru premiul acesta două lucrări și anume: „Istoria armei geniului, București 1902“ de colonelul C. N. Hârjeu și „Cartea de aur sau Luptele politice naționale ale Românilor de sub coroana ungară“, 2 vol., Sibiu 1902, de Teodor V. Păcățian, cari amândouă au obținut în comisiune câte 5 voturi albe și 3 negre. După discuție, se pune la vot întâiu lucrarea dlui Hârjeu. Resultatul votului: 18 voturi pentru și 6 contra; deci întrunind două treimi, premiul i se acordă.

Premiul Statului Eliade-Rădulescu de 5000 lei. Comisiunea de nouă propune pentru acest premiu trei lucrări: „În resboi“, roman de Duiliu Zamfirescu, București 1902, cu 5 voturi contra 4; „Din bătrâni“ narațiune istorică de I. Slavici, București 1903, cu 4 voturi contra 3; „Anecdote populare“ de Th. D. Speranția, vol. I, ediția III, București 1903, asemenea cu 4 voturi contra trei. După o discuție mai lungă, punându-se la vot întâiu cartea dlui Duiliu

Zamfirescu, premiarea se respinge cu 17 voturi contra 9; apoi se pune la vot cartea dlui Th. D. Speranția și premiarea se respinge cu 21 voturi contra 4; în urmă se votează asupra lucrării dlui I. Slavici, care la două votări neîntrunind decât simplă majoritate, la a treia obține 13 voturi pentru și 8 contra, și fiind că de asta-dată nu se cere decât simplă majoritate, premiul i se acordă.

Premiul Adamachi de 5000 lei. Comisiunea de 9 a propus să se împartă premiul între opt enși. După o discuție mai lungă, Academia votează: dlui dr. M. Manicatile, pentru scrierea sa: „Microbul și seroterapia tusei convulsive“, Iași 1902 cu 25 voturi contra 1, suma de 2000 lei; dlui P. Dulfu, pentru traducerea dramei „Ifigenia“ cu 23 voturi contra 2, suma de 600 lei; dlui St. O. Iosif, pentru volumul de „Poesii“ cu 20 voturi contra 5, asemenea 600 lei; dlui T. Djuvara, pentru volumul de Poesii ale lui T. Șerbăneșu, cu 16 voturi contra 7, 400 lei; dlui Jean Bart, pentru volumul său „Jurnal de bord“, la a doua votare, cu 14 voturi contra 4, 600 lei; dlui I. Barbulescu, pentru lucrarea sa „Studii privitoare la limba și istoria Românilor“, la a treia votare, cu 16 voturi contra 5, 400 lei; dlui St. Meitani, pentru lucrarea sa „Evoluțiunea dreptului de proprietate la Români“ la a treia votare, cu 15 bile pentru și 7 contra, 400 lei.

Recepțiunea dlui Hepites. La 30 martie v. (12 aprilie n.) După o scurtă introducere, dl Hepites intră în fondul discursului său vorbind despre aer și făcând un detaliat istoric al meteorologiei, din vechia antichitate până în prezent. Astronomia e vechiă, a zis dsa, dar doctrina e recentă. Arată rolul ce se atribuie și azi masivelor păduroase pentru meteorologie, cu toate că lucrul nu e demonstrat, zicând că meteorologia are drept bază observațiunile. În a doua parte a conferenței dl Hepites se ocupă de ascensiunile aeronantice, arătând marele folos pe care îl aduc meteorologiei. Face istoricul ascensiunilor și al rezultatelor meteorologice obținute prin ajutorul baloanelor și arată influența solului asupra curenților aeriani. Se ocupă și de zmeu, porumbelul sburător, cum a fost numit de acela care l-a descoperit întâiu, zicând că fizica s'a servit mult de aceasta jucărie de copii, care atrăgea focul din nourii. Învățatul germa Haiman a ridicat, prin ajutorul acestor smeuri, la 5000 m. înălțime, aparate meteorologice cu cari a făcut descoperiri importante. Prin ajutorul baloanelor și smeurilor, se vor descoperi marile legi meteorologice. În partea din urmă dl Hepites făcu o expunere a importanței pe care o are meteorologia, putând prevesti prin ajutorul telegrafiei, toate variațiunile atmosferice. Dsa își exprimă încrederea în netăgăduitul viitor al științei meteorologice.

După o suspendare de 10 minute a ședinței, se acordă cuvântul dlui dr. Felix spre a răspunde dlui Hepites la discursul său de recepțiune. Dl dr. Felix făcu mari elogii dlui Hepites, arătând lucrările sale cunoscute cari sînt aplaudate nu numai de oamni de știință de la noi, dar și de cei din străinătate. Aminti de drul Hepites, ilustrul profesor, zicând că fiul său dl Stefan Hepites face oanoare Academiciei ca și întregii țări. Descriind activitatea dlui Stefan Hepites, de când a părăsit ingineria, pentru a se devota dezvoltării meteorologiei în România și până când Câmpineanu, fost ministru de domenii, i-a încredințat conducerea stațiunii meteorologice din Bu-

cureșei, o numi foarte productivă. Dsa feliicită pe dl Stefan Hepites de recepțiunea sa ca membru al Academiei.

Dl Ovid Densușianu, nou-alesul membru corespondent în secțiunea literară, mulțumește prin scrisoare pentru onoarea ce i s'a făcut prin alegerea sa.

Membri corespondenți în secțiunea istorică se aleg, dintre Români, dl A. C. Cuza, profesor în Iași; dintre străini L. Guillonard, Ernest Nys și Asser, primul și al treile juriconsulți francezi, al doile belgiani.

Comisiunea de 9 se alege în persoanele dlor Maiorescu, Negruzzi, Ollanescu, din secțiunea literară; Bogdan, Kalinderu, Marienescu, din secțiunea istorică; Felix, Saligny și Istrati din secțiunea științelor.

Premiul Alesandru Cuza. Comisiunea pentru esaminarea lucrărilor cari se vor prezenta la premiul Alesandru I. Cuza din 1904, de 10.000 lei, dimpreună cu procentele acestei sume de la 1891 asupra subiectului: Istoria Românilor de la Aurelian până la fundarea Principatelor, se alege în persoanele dlor Bogdan, Sturdza, Xenopol.

Premiul Eliade Rădulescu. Comisiunea pentru esaminarea lucrărilor cari se vor prezenta la premiul Eliade-Rădulescu din 1904, de 5000 lei: Epoca lui Matei Basarab și Vasile Lupu, se compune astfel: Kalinderu, Marian, Xenopol.

Premiul Adamachi. Comisiunea pentru esaminarea lucrărilor cari se vor prezenta la premiul Adamachi din 1904, de 5000 lei: Istoria poesiei lirice la Români până la Alesandri, se compune din dnl Naum, Negruzzi și Ollanescu.

Premiul Bodescu. Comisiunea pentru esaminarea lucrărilor cari se vor prezenta la premiul Alesandru Bodescu din 1904, de 1500 lei: „Monografia a doue comune rurale românești“, se compune din dnl Aurelian, Kalinderu, Poni.

Dicționarul. Se citește raportul comisiei dicționarului, prin care se arată că dl Philippide cere încă zece ani pentru a redacta tot materialul adunat. S'a luat hotărârea a interveni la dsa ca să se accelereze lucrarea, dându-i-se mai mulți colaboratori, scurtându-se articolii, ca astfel tipărirea să se poată începe în curând și să se termine în timp de 5 ani. Se relege comisiei dicționarului.

Constituirea secțiunilor. Secțiunea literară a ales președinte pe dl T. Maiorescu, vicepreședinte pe dl I. C. Negruzzi; secțiunea istorică, președinte Xenopol, vicepreședinte Kalinderu; secțiunea științelor, președinte Poni, vicepreședinte Felix.

Budgetul. Se citește raportul comisiei budgetare, care se aprobă. Budgetul se încheie cu un escedent de 440 lei.

Delegațiunea. Președinte se alege P. S. Aurelian, vicepreședinti Ollanescu, Kalinderu, Saligny.

Inchiderea sesiunii generale. Terminându-se toate lucrările, secretarul general citește raportul despre lucrările secțiunii generale și președintele închide sesiunea.

La tribunalul conștiinței noastre nu chemăm decât martori în descărcare; de aceea eșim în tot-dauna achitați.

*

Vârsta nu distruge grația, ci o încoronează.

Cronica modei.

Odinioară rochiile de mireasă se făceau din stoffe trănice și scumpe, ele erau durabile ca și căsniciile și puteau fi trecute din mamă 'n fiică, moda neschimbându-se așa de des. Acum alte timpuri, alte obiceiuri. Toaletele pentru nuntă sunt vapoaze, de efect, dar confecționate din stoffe ușoare; ele constau din fustă și blusă și după cununie pot fi puse la ori ce ocazie, pe când bunicele noastre păstrau rochiile de mireasă în tocuri tănuite, ele formând un fel de museu al casei, vizitat la zile mari și numai de persoane scumpe. Temeinicia căsniciilor azi este ca s-a rochiilor. Ce poate dura tulle, musulina, gazul ș-alte stoffe vapoaze? Un vis, o iluziune, idealuri ajunse, iluzii spulberate!...

Fustele se fac sus strimte și jos largi și cutate. Garniturele se fac bogate din dantele și din cele mai fine broderii albe și colorate.

Pălăriele se poartă tot mari și ornate cu flori multe și mai ales cu foi, ederă și răsuri.

Ultima noutate sunt foile-corselate cari se 'mbacă peste o cămășuță de fular iar d'asupra lor se pune un bolero, ele nu pot veni bine decât persoanelor subțiri.

Pentru fetițe se poartă mult postavul și velurul bleu-marin cu benți tighelitate, fusta e dreaptă 'n față iar în spate îi cutată și manteluță cu busunare tăiate vertical.

Pălăria poate fi tot de postav și cu doue pene „couteau“.

Pêrul lung și buclat legat în spate cu cordea la fel cu sostumul său roșie ori albastră.

Foarte grațioase sunt corsetele de mătase ori de catifea și centurile de musuline cari atârnă la spate până în josul volanelor de la rochie.

Pentru baluri anul acesta s'a inventat: balul capetelor. Toaletele sunt de bal iar capul trebuie făcut să semene cu regi, regine, miniștri, eroi, martiri, politicieni, etc. Mult s'a făcut anul acesta capul lui Ludovic XIV, al lui Richelieu, Garibaldi, Maria Antoineta, Zola etc.

Art nouveau nu mai puțin a stăpânit multe capete. Se vede că toate relele tot de la cap s'a ncep. Multe flori puse în frunte și după urechi, multe vițe trase pe temple, multe priviri săgetătoare ieșite de sub bucle tănuite și lucioase ca pana corbului.

Cochetăria ce lucru are decât să inventeze, femeile ce lucru au decât să se țină de modă și să imiteze.

Taliele se garnisesc mult și cu flori naturale, dintre cari cele mai moderne sunt: rosele sălbatice și florile de portocal. Ce frumos!

Curățirea pălăriilor de paie.

Luăți una sau doue lingurițe de floare de pucoasă, puneți-le într'o ceașcă și amestecați cu zeama unei sau doue lămâi (cantitatea depinde de mărimea pălăriei.) Când amestecul formează o pastă netedă, întindeți-o cu o pensulă sau o periuță pe întreaga pălărie. Apoi lăsați-o să se usuce la soare. Îndată ce se usucă periați cu o periuță aspră, dar foarte curată.

Această rețetă perfectă poate fi întrebuințată și pentru paiurile albe și pentru cele galbene.

Ba-Ba.

T E A T R U.

Teatru în Lipova. Tinerimea română din Lipova și impregiurime va aranjă a treia și de Paști reprezentație teatrală, jucând piesele: „Rămășagul“ proverb cu cântece într'un act de V. Alecsandri; „Paraclisierul“ sau „Florin și Florica“ comedie într'un act de V. Alecsandri.

Serată declamatorică-musicală în Cenadul-sêrbesc. Corul tinerimei române gr. cat. din Cenadul-sêrbesc va aranjă a doua zi de Paști serată declamatorică-musicală în Cenadul-sêrbesc cu programă bogată și interesantă.

Concert la Brad. Meseriașii români din Brad vor da a doua zi de Paști un concert cu cântări și declamațiuni în otelul Central.

Concert în Sân-Miclăușul-mare. Învățătorul Atanasiu Lipovan aranjează a doua zi de Paști în Sân-Miclăușul-mare concert poporal, după care va urmă dans.

C E E N O U ?

Noul episcop gr. or. al Aradului, Pr. SSa I. I. Papp, n'a depus încă jurământul de fidelitate Maj. Sale. Actul acesta va urmă după serbători, apoi se va face sfințirea la Sibiiu și instalarea la Arad.

Regina României la dl Kalinderu. Sâmbăta trecută, la orele patru și jumătate după miazăzi, regina Elisabeta a României a mers însoțită de doamnele Mavrogheni și Bengescu, la dl I. Kalinderu, administratorul domeniilor coroanei și membru al Academiei Române, unde a luat ceatul în o societate intimă de câțiva invitați. Majestatea Sa a petrecut acolo timp de trei ore și la despărțire a comunicat dlui Kalinderu mulțumirea sa pentru plăcerea ce a avut. A doua zi dimineața regina a remis dlui Kalinderu o gentilă cartă poștală, care are drept ilustrație pe regina purtându-și în spate copila, mulțumindu-i din nou pentru momentele de bucurie de a petrecut la dsa.

Procesul de presă al „Gazetei Transilvaniei“ intentat pentru articolele publicate în afacerea expulsării redactorului Cramer din Timișoara s'a pertractat în 6 aprilie n. la Curtea cu jurați din Tergu-Mureșului. Redactorul răspunzător dl Traian H. Popp a fost condamnat la 3 zile închisoare de stat și 20 coroane amendă. Atât procurorul, cât și apărătorul au anunțat recurs de nulitate.

Visitațiune canonică în Bihor. Prea Cuvioșia Sa vicarul Vasile Mangra a făcut în lunile trecute visitațiune canonică în comitatul Bihor, cercetând bisericile și școlile gr. or. române în aproape de o sută de comune.

Promoțiune. Dl *Eugen Ghelner* a fost promovat la universitatea din Cluș doctor în drept.

Adunări învățătoresci. Despărțământul Carei-Eriu, aparținător Reuniunii învățătorilor gr. cat. de pe teritoriul archidiaconatului părților sătmărene din diecesa Orădiț-marî se va întruni în adunare generală în Portelec la 29 aprilie n. — Despărțământul

Blaș al Reuniunii învățătoresci din archidieceasa gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș va avea adunarea sa generală în comuna Cisteiul-român la 6 mai n. — Despărțământul Ardușat al Reuniunii învățătorilor gr. cat. român din archidiaconatul sătmărean al diecesei Orădiț-marî va ținea adunarea sa generală în comuna Tamăia la 21 aprilie n.

Au murit: *Iosif Suciu*, paroc emeritat al Lipovei și asesor consistorial, la 3 aprilie n. în etate de 82 ani; — *Vincentiu Visoina*, lt colonel de infanterie nr. 64, în Orăștie la 3 aprilie, în etate de 55 ani; — *Ioan Rusu* medic comunal în Brad, la 2 aprilie, în etate de 64 ani; — *Ioan Popea*, profesor în pensiune al gimnasiului gr. or. român din Brașov, la 1/14 aprilie, în etate de 64 ani.

D I N L U M E.

Românii la Roma. Marți la 1/14 aprilie dimineața au sosit la Roma doue sute de Români, sub conducerea dlui Gr. G. Tocilescu, spre a asistă la congresul eleno-latin. Cu toată ora matinală, multă lume îi așteptă la gară. Musica îndată-ce trenul a intrat, a cântat imnul regal român. În mijlocul unei nesfârșite aplause și strigăte de: „Trăiască România! Trăiască Italia!“ La gară se află contele Gubernatis, comitetul congresului eleno-latin și foarte mulți studenți. Îndată ce s'a coborît din tren, profesorul Tocilescu a pronunțat un discurs salutând „Mama Roma“. Contele de Gubernatis a salutât pe Români în numele Romei, care îi primește ca frați. Apoi de Gubernatis a comunicat programul serbărilor ce se vor da în onoarea Românilor.

Un tramvai unic în lume. Japonia este țara care a făcut întreprinderea cu totul ciudată pe care o vom descrie aci. De vre-o câteva luni, micul orașel Atami este legat cu orașul Yoshihama (provincia Izu) printr'un tramvai care nu-ș are egal în univers. Fiecare tren este compus dintr'un vagon, care este împins de-alungul călei ferate nu de către un motor cu vaporî, electricitate sau petrol, ci de către doi oameni. Unul din ei se află totdeauna în fața vagonului; însărcinarea sa constă în aceea de a sună într'un corn spre a avertisă pe trecători și a opri vagonul cu ajutorul unei frâne, când este nevoie; celalalt face oficiu de conductor și de cal. Când vagonul ajunge la vre-o pantă „personalul“ se dă jos și împinge cu putere. Lungimea călei este de vre-o 33 klm. și, cu toată simplitatea rudimentară a motorului... cu brațe, fie-cărui tren nu-i trebuiește decât 5 sferturi de oră spre a-și face cursa.

Călindarul săptămânei.

Dumineca Pașilor			
Ziua sêpt.	Călindarul vechi		Călind. nou
Duminecă	6	(†) <i>Sf. Paști</i>	19 Antonia
Luni	7	(†) <i>Lunia Pașilor</i>	20 Sulpițiu
Martî	8	(†) <i>Ap. Irodion și soț.</i>	21 Anselm
Mercuri	9	M. Eupsichin	22 Sotir
Joi	10	M. Ter. și Pomp.	23 Adalbert
Vineri	11	M. Antip	24 George
Sâmbătă	12	P. Vasile	25 Marcu

Proprietar, redactor răspunzător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDĂS NR. 14/296b.)